

ה' באב תשפ"ו, 19 ביולי 2026

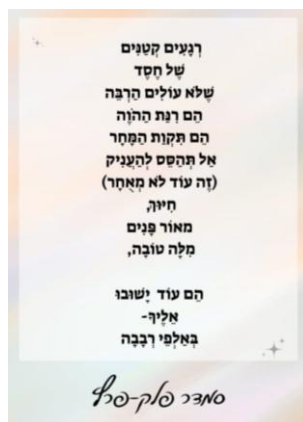
חוזר מפמ"ר באזרחות לשנת תשפ"ז

לכבוד:

מנהלי בתי הספר העל-יסודיים,

רכזי מקצוע האזרחות בביה"ס,

מחנכי האזרחות,

השנה שחלפה הציבה בפני כולנו אתגרים מורכבים. אתגרים אלו דרשו מכולנו התמודדות חינוכית לא פשוטה. כולנו זקוקים בימים אלו לרגעים קטנים של חסד שהם תקוות המחר. כמחנכי האזרחות וכמובילי דור המחר, אנו נדרשים לעמידה איתנה, תוך טיפוח החוסן הלאומי; נראה כי בימים של קיטוב חברתי גובר טרום בחירות, למחנכי האזרחות ישנו תפקיד מרכזי בעיצוב השיח הציבורי תוך חינוך תלמידנו לחשיבה עצמאית וביקורתית.

בחוזר שלפניכם תמצאו הנחיות מעודכנות, דגשים פדגוגיים, מידע על רצף הלמידה באזרחות - וקישורים למרחב הפדגוגי אזרחות, שם מרוכזים חומרי העזר, התשובות לשאלות נפוצות, והצוות המקצועי שזמין לתמיכה והכוונה.

נאחל לכולנו שתהא זו שנה של שגרה ברוכה, עשייה חינוכית משמעותית ובשורות טובות.

בברכה,

ד"ר יעל רייטמן-דוקוב

מפמ"ר אזרחות

מיכל דה האן

סגנית מינהל החמ"ד

עלאא אסעד

תמים עראקי

מוביל מגזר דרוזי

מוביל מגזר

ערבי ובדואי

תוכן עניינים

1. הוראת האזרחות

1.1 הוראת אזרחות בחטיבת הביניים

1.2 הוראת אזרחות בחטיבה העליונה

1.2.1 תוכנית הבגרויות הגמישה

- חוקי מענה ומיקוד בבחינות הבגרות
- מתווה חדש
- מתווה ישן

1.2.2 עולים חדשים ותלמידי שמע

1.2.3 תלמידים אקסטרניים ונבחני משנה

1.2.4 פדגוגיה דיגיטלית, למידה דיגיטלית, מיומנויות ושילוב בינה מלאכותית

- הנתיב הדיגיטלי באזרחות: "בשביל ישראל"
- הקניית מיומנויות

1.2.5 תכנית נש"ף (נתיב שותפי פיתוח) באזרחות

1.2.6 כתיבת עבודות גמר באזרחות 5 יח"ל

1.2.7 הרחבה/ הגבר באזרחות 5 יח"ל

1.2.8 מגמת ממש"ל – מגמת הגבר השלמה ל- 5 יח"ל באזרחות

2. תל"פ – תוכנות לניהול פדגוגי

3. פיתוח מקצועי

3.1 פיתוח מקצועי - השתלמויות

3.2 רישיון הוראה

4. צוות ההדרכה

5. פייסבוק

6. מעריכי בגרות

1. הוראת האזרחות

תכנית הלימודים באזרחות היא תכנית משותפת למערכת החינוך על מגזריה: הממלכתי, הממלכתי - דתי, הערבי והדרוזי. התכנית מבוססת על הדגשת אופייה של מדינת ישראל בהיותה מדינה יהודית ודמוקרטית, על ההיכרות עם המאפיינים, הערכים והעקרונות של המשטר הדמוקרטי ולימודם, על המשטר במדינת ישראל ועל אתגר החיים המשותפים, תוך שילוב מיומנויות ודיון בערכים אלו.

מורים יקרים יש לנו הזכות והאחריות לטפח את אזרחי המחר של מדינת ישראל - שיהיו מסורים ואכפתיים כלפי העם, החברה והמדינה ומחויבים לערכי היסוד של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; בעלי ידע עובדתי ומושגי נרחב וכלים להבנת המשטר, החברה והמציאות הפוליטית; שומרי חוק, מוכנים למלא את חובותיהם ולעמוד על זכויותיהם ועל אלו של זולתם; סובלניים ומכבדים את השונה; מוכשרים לביטוי ולהקשבה לדעות שונות תוך התדיינות עמן; מורגלים בצריכת מידע ביקורתית וחשיבה מורכבת; ומעורבים באופן מושכל ואחראי בענייני הציבור כדי לשמר את הטוב ולשפר את שמצריך שיפור ותיקון במדינה, בחברה ובקהילה.

1.1 הוראת אזרחות בחטיבת הביניים

תוכנית הלימודים החדשה לחטיבת הביניים הינה התוכנית המחייבת בהוראת האזרחות לחטיבת הביניים. משמע, החל משנה"ל תשפ"ז - אין ללמד את תכנית הלימודים הישנה. התוכנית עצמה מאפשרת ארגון צורת הלמידה תוך שילוב ידע, מיומנויות, למידה בין-תחומית ורב-תחומית, דיון בערכים והצעות דידקטיות ומתן גמישות ובחירה רבה עבור המורה. התוכנית מציעה נושאים העומדים על סדר היום של הקהילה, החברה והמדינה ותורמים ליכולתם של התלמידים להתמצא בהם. כמו כן, לכל יחידת חובה יש קישור ליחידות הוראה מתוקשבות שיסייעו בתכנון, בגיוון הוראת האזרחות והעשרתה.

יחידת הוראה מתוקשבת כוללת סדרה של שיעורים הבנויים סביב **רעיון גדול מרכזי**. בכל פריט הוראה משולבות מיומנויות מרכזיות שאנו מבקשים להקנות לתלמידים, דיון בערכים שהלימוד מזמן, עיסוק בהם והצעות לפרקטיקות מגוונות בהוראה. כדי להעשיר את שיעורי האזרחות ולהקל על מלאכת התכנון, פיתחנו עבורכם מערך דיגיטלי מתקדם המלווה את כל יחידות החובה בתוכנית. לצד יחידות ההוראה נמצא מחולל הוראה שאליו תוכלו לגרור את הפריטים שבחרתם, לערוך אותם ולהפוך אותם לשיעורים מסוגים שונים: שיעורים של פנים אל פנים לצד שיעורים מקוונים, למידה מרחוק סינכרונית וא-סינכרונית. את השיעורים שהכנתם תוכלו לשמור בסביבה האישית שלכם ולחזור אליהם בכל עת.

לשאלות ולסיוע בנושאים הקשורים בהוראת אזרחות בחטיבת הביניים ניתן לפנות לזיוה פרז ziva2810@gmail.com

נושא שנתי לשנה"ל תשפ"ז:

שנת הלימודים תשפ"ז תעמוד בסימן הנושא השנתי - **"שורשי עמ"י – עתיד, מורשת ויזמות"**. במהלך השנה תתפרסמה יחידות הוראה.

1.2 הוראת אזרחות בחטיבה העליונה

שיעורי האזרחות מייצרים לתלמידים מרחב שבו הם יכולים להבין טוב יותר את המציאות סביבם ולדון בה. אנו מעודדים את המורות והמורים לעסוק במקצועיות בנושאים שעל סדר היום הציבורי, גם כאשר הם שנויים במחלוקת, כדי לעודד למידה והבנה, לחזק את תחושת השייכות של התלמידים ולטפח בהם מיומנויות כמו חשיבה ביקורתית, הקשבה ונימוק. לצורך כך קיימנו, ונמשיך לקיים, השתלמויות רלוונטיות; יצרנו [מאגר מקוון ובו חומרים וכלים פדגוגיים](#) להוראת סוגיות אקטואליות וקיום דיונים בכיתה, באופן המותאם לערכי מקצוע האזרחות ומטרותיו. ראו [חוזר מנכ"ל משנת 2016](#) העוסק בנושאים קונפליקטואליים.

בשל מציאות של אי-ודאות, מלחמה ושינויים פדגוגיים איתם מתמודדים צוותי ההוראה והתלמידים בשנים האחרונות, לא נערכו שינויים בתכנית הלימודים ובדרישות המיקוד בשנה"ל תשפ"ז, משמע כלי העזר באזרחות לשנה"ל תשפ"ז יישאר ללא שינוי, כפי שהיה בחורף תשפ"ו.

עם זאת, חשוב שגם נושאים אלו יידונו בכיתות, ובכוונתנו להתייחס אליהם במסגרת הפיתוח המקצועי. בשנה"ל תשפ"ח והלאה (מועדים חורף וקיץ) חומר הלימוד לבחינה יהיה ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה.

1.2.1 תוכנית הבגרות הגמישה

תוכנית הבגרות הגמישה מאפשרת לכם לעצב ולגוון את ההוראה, את הלמידה ואת ההערכה ולהתאימה לכיתתכם. זאת תוך יכולת להעריך את התקדמות התלמידים, את הידע ואת המיומנויות הנרכשים.

עקרונות התוכנית :

גמישות: בית הספר יוכל לבחור עבור תלמידיו האם להיבחן על פי המתווה החדש או על פי המתווה הישן. בית ספר שיבחר שלא להיכנס למתווה החדש, ייבחן בבחינה חיצונית 70% + הערכה פנימית 30%.

ידע ומיומנויות: המתווה החדש משלב היבחות חיצונית בדיקת (בהיקף של 35% מהחומר) וביצוע משימות ביצוע מבוקרות (בהיקף של 35%) שמשלבות ידע ומיומנויות הנדרשים מהתלמידים בהשתלבותם בהמשך החיים הבוגרים. ביצוע המתווה: המשימות יתבצעו במערכת סקילז, שהיא מערכת ייעודית המשלבת כלי בינה מלאכותית ובוסים חינוכיים, שנועדו לתמוך במורים ובתלמידים בתהליכי ההוראה והלמידה. המערכת מותאמת באופן מלא לצורכי הוראת המשימות, ביצוען והערכתן.

עדכונים וחידושים במשימות הביצוע המבוקרות :

במהלך תשפ"ו היינו קשובים לקולות מהשטח ולחוויות המשתמש במערכת. בהתאם לכך הוספנו חידושים ושיפורים בצד המורה ובצד התלמיד:

- צמצום מספר השלבים לבדיקת המורה.
- הארכת זמן המענה בבוט הדיגיטלי.
- חוויית משתמש אינטואיטיבית: ממשק מעודכן, פשוט וקל להתמצאות (צד מורה וצד תלמיד).
- שדרוג והרחבת מערך התמיכה.

הדגמים הקיימים למשימות הביצוע המבוקרות:

נייר עמדה, הסכת, תוצר יצירתי, עיתון, פרזנטציה.
בכל אחד מהדגמים – ניתן לכתוב עבודה הן אישית והן שיתופית.

תינתן תמיכה מלאה בביצוע המתווה ויישומו וכן בשימוש במערכת באמצעות המוקד של המשרד (073-3933939), בהשתלמויות מפמ"ר, ע"י המדריכים ובמרחב הפדגוגי - [תכנית הבגרות הגמישה באזרחות](#).

בקרה ומשוב: מתוך רצון לשמור על שוויוניות וסטנדרטיזציה אגף הבחינות ידגום מכל כיתה מספר משימות לצורכי בקרה ומשוב.

חוקי מענה ומיקוד בבחינות הבגרות מתווה חדש ומתווה ישן – תשפ"ז

מיקוד הלמידה מתחשב באתגרים הלימודיים שעמדו בפני התלמידים בשנים האחרונות, יחד עם רצון לשמור על רמת ואיכות תעודת הבגרות.

לנבחנים בתשפ"ז (מועדים חורף וקיץ) חוקי המענה ומיקוד הלמידה לבגרות יהיו באותו היקף כפי שהיו בחורף תשפ"ו. **יש לשים לב, החל משנה לתשפ"ז לא קיים שאלון בהיקף של 80% ושאלון בהיקף של 20%.** המתווה הקובע הוא כדלקמן:

מיקוד הלמידה (כלי העזר) לבגרות בשנה"ל תשפ"ז:

מתווה ישן (70%, שאלון 34271) [עברית](#) | [ערבית](#)

מתווה חדש (30%, 35%, 35%) [עברית](#) | [ערבית](#)

חוקי המענה: [עברית](#) | [ערבית](#)

לנבחנים בתשפ"ח והלאה (מועדים חורף וקיץ) חומר הלימוד לבחינה יהיה ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה.

חומר הלימוד לבחינה (כלי העזר) בשנה"ל תשפ"ח:

מתווה ישן (70%, שאלון 34271) [עברית](#) | [ערבית](#)

מתווה חדש (30%, 35%, 35%) [עברית](#) | [ערבית](#)

חוקי המענה לשנה"ל תשפ"ח: [עברית](#) | [ערבית](#)

מתווה חדש:

1. היבחנות חיצונית – בהיקף 35% (ללא ציון הגשה)
2. שתי משימות ביצוע מבוקרות – בהיקף 35%
3. הערכה בית ספרית – בהיקף 30%

היבחנות חיצונית - בהיקף 35%

- נושאי הלימוד שנכללים בבחינה החיצונית הרגילה (70%) יחולקו לשתי חטיבות – האחת לבחינת בגרות חיצונית, והאחרת למשימות ביצוע מבוקרות.
- לבחירת בית הספר יעמדו שתי בחינות חיצוניות – אחת לכל חטיבה - שכל אחת מהן בהיקף של 35%.
- בית הספר יבחר באחת מהן להיבחנות חיצוניות בהתאם לנושאים המצויים בה על פי כלי העזר.
- לא יינתן ציון שנתי (הגשה) לבחינה זו.
- אין מבחן מותאם בשאלון זה.
- הנושאים שבהם בית הספר לא יבחר להיבחנות חיצוניות, יוערכו באמצעות משימות ביצוע מבוקרות בהיקף של 35%.
- לא ניתן לבחור למשימות אלו את הנושאים שעליהם התלמידים נבחנים בבחינה חיצונית.

אפשר יהיה להיבחן בבחינה החיצונית בהיקף 35% בלבד החל ממועד קיץ של **שכבת י'**.

מומלץ לפרוס את ההוראה ואת ההערכה במקצוע על פני שנתיים. יש להקפיד להקצות שש שעות שבועיות להוראת שתי יחידות הלימוד באזרחות.

משימות ביצוע מבוקרות – בהיקף 35%

- בית הספר יבחר חטיבה עבור שתי המשימות המבוקרות.
- למשימות אלו יש לבחור חטיבה השונה מזו שנבחרה לבחינה החיצונית.
- המשימות יעסקו בסוגיות/דילמות אזרחיות אקטואליות שונות השנויות במחלוקת בחברה הישראלית, על בסיס מושגים שונים מאותה חטיבה.
- שאר הנושאים הנלמדים יהוו חלק מציון ההערכה הבית ספרי - 30%.
- שימו לב - במערכת סקילו המחון הינו גנרי, אך ההנחיות מותאמות לתחום הדעת אזרחות. בכתיבת המשימות יש להקפיד על שימוש במושגים מתכנית הלימודים באזרחות. **הבדיקה תיעשה בהתאם להנחיות של אזרחות.**
- המשימות יוגשו לבקרה מדגמית.
- [נוהל התאמות לאוכלוסיות תלמידים ייחודיות – תוכנית הבגרות הגמישה](#)

דגם הבחינה לפי חטיבות:

חטיבת לאומיות וזכויות: [עברית](#) | [ערבית](#)
חטיבת עקרונות ורשויות: [עברית](#) | [ערבית](#)

סמלי שאלונים: [עברית](#) | [ערבית](#)

הערכה בית ספרית - בהיקף 30%

הערכה חלופית תכלול:

- למידה והערכה של אשכול אחד נבחר.
- למידה והערכה של נושאים נוספים לפי בחירת המורה מתכנית הלימודים באזרחות.
- ציוני הערכה לאורך הלמידה ותלמידאות.

דוגמאות למשימות הערכה בית ספריות, ניתן למצוא [במרחב הפדגוגי אזרחות](#).

במתווה זה אין מטלת ביצוע.

מתווה ישן:

מתווה 20-80 מבוטל!

המתווה הקיים הוא בחינה חיצונית 70% + מטלת ביצוע 30%.

היבחנות חיצונית -

בחינת בגרות חיצונית עם ציון שנתי (הגשה) ללא שאלת אשכול – בהיקף של 70%.

מבנה הבחינה - סמל שאלון - 34271 עברית | ערבית

הערכה חלופית – מטלת הביצוע

מטלת ביצוע מהווה הערכה חלופית באזרחות בהיקף של 30%. סמל שאלון - 034263

להסברים, למחוננים ולדוגמאות ניתן להיכנס למטלות הביצוע במרחב הפדגוגי.

הדיווח על מטלת הביצוע יוגבל החל משכבת י"א קיץ.

על בית הספר לשמור את מטלות הביצוע לצורכי בקרה ומשוב.

תהליך הבקרה על מטלות הביצוע בתשפ"ז

- בשנת הלימודים תשפ"ז תתקיים בקרה על מטלות הביצוע.
- יש לסיים את מטלות הביצוע עד לתאריך ט' אייר תשפ"ז 16/5/27.
- מכתב מטעם הפיקוח ישלח אל בתי"ס שעלו בבקרה עד לתאריך יג' אייר תשפ"ז 20/5/27.
- בי"ס שעלה בבקרה – יידרש לשלוח את ציוני המטלות של כלל התלמידים עד לתאריך כ' אייר תשפ"ז 27/5/27.
- בהתאם לציונים, הבקר יבקש עבודות מדגמיות מכל כיתה ויתאם מועד לבקרה עם התלמידים והמורים המגישים. חובה על התלמידים להיות נוכחים בבקרה.
- **אין לפרסם לתלמידים את ציוני המטלות עד לסיום הבקרה ואישור הציונים ע"י הבקר.**
- **אין לדווח ציוני מטלות לפני אישור מהבקר.**

תהליך דיווח ציוני מטלות הביצוע

- אין לדווח ציוני מטלות עד שבי"ס קיבל הודעה האם עלה לבקרה.
- דיווח ציוני מטלות הביצוע יהיה באמצעות שימוש באפליקציה של מערכת השילובית.
- המורה יקבל הודעה עם קישור לטלפון הנייד וזאת רק לאחר שרכז הבגרויות הזין במערכת השילובית את הכיתות הרלוונטיות ואת המורים המלמדים ושייך אותם.
- יש לדווח ציונים עד לתאריך האחרון לדיווח ציונים בית-ספריים על פי הנחיות אגף הבחינות שיפורסמו בהמשך השנה.

לשאלות ולהבהרות ניתן לפנות ל: אלישבע כהן cohenelisheva27@gmail.com

1.2.2 עולים חדשים ותלמידי שמע

תלמידים עולים חדשים ותלמידי שמע יכולים לבחור להיבחן באחת משתי האפשרויות הבאות:

1. מבחן ייעודי לעולים חדשים ותלמידי שמע.
2. מבחן גיל – בו יהיו זכאים לקבל את נקודות הבונוס בבחינה החיצונית בלבד בהתאם למפורט בחוזר מנכ"ל.

שאלוני בגרות ייעודיים לעולים חדשים ותלמידי שמע:

1. מתווה ישן – 70%

א. בחינה - סמל שאלון: 034274.

כלי העזר לשנה"ל תשפ"ז: עברית | ערבית

כלי העזר לשנה"ל תשפ"ח: [עברית](#) | [ערבית](#)

ב. [מטלת ביצוע לעולים חדשים ותלמידי שמע](#):

סמל שאלון 34263 (סמל השאלון זהה לסמל שאלון מטלת הביצוע הרגילה).

תלמיד עולה חדש ותלמיד שמע יכול לבחור:

1. מטלת ביצוע המיועדת לעולים חדשים ולתלמידי שמע.
 2. מטלת ביצוע המיועדת לכלל התלמידים.
 - תלמיד עולה חדש ו/או תלמיד שמע המצטרף לקבוצה המגישה מטלת ביצוע רגילה מחויב לעבוד לפי מחוון ההנחיות של מטלת הביצוע הרגילה המיועדת לכלל התלמידים.
 - כתיבת מטלת ביצוע רגילה אינה מזכה את התלמיד בנקודות בonus נוספות.
 3. הנחיות כלליות ובקרה - ראו לעיל.
- [הנחיות לכתיבת מטלת ביצוע לעולים חדשים ותלמידי שמע](#).

2. [מתווה חדש](#) – 35%, סמלי שאלון: 034214 / 034224. כלי עזר לפי חטיבות – עולים חדשים: [עברית](#) | [ערבית](#)

דגם בחינה לפי חטיבות עבור עולים חדשים:

- [חטיבת לאומיות וזכויות](#)
 - [חטיבת עקרונות ורשויות](#)
- [התאמות במשימות מבוקרות לעולים חדשים](#)

3. [אקסטרניים ונבחני משנה עולים חדשים ותלמידי שמע](#) –

- א. [החל משנה"ל תשפ"ז שאלון 34284 מתבטל](#) (בחינה חיצונית 80% לעולים חדשים ותלמידי שמע) - התלמידים יבחנו בשאלון 34281 (בהיקף של 80%) ויקבלו תוספת 10 נק'.
- ב. שאלון 70% - 034274. כלי עזר 34274 עולים חדשים: [עברית](#) | [ערבית](#)
- ג. שאלון 30% (ממיר הערכה חלופית – מטלת ביצוע) – שאלון 034252. כלי העזר: [עברית](#) | [ערבית](#)

- תרגום שאלוני בגרות עולים חדשים ותלמידי שמע לשפות זרות – באחריות ביה"ס לעמוד בקשר עם אגף הבחינות בנושא.

[התאמות בדרכי היבחנות עבור תלמידים עם מוגבלות שמיעה](#).

[חוקי המענה באזרחות הכוללים גם את חוקי המענה לעולים חדשים ותלמידי שמע](#).

לשאלות ולהבהרות ניתן לפנות ל: עינת דן einatdan5@gmail.com

[1.2.3 תלמידים אקסטרניים ונבחני משנה](#)

תלמידים אקסטרניים ונבחני משנה רשאים לגשת לבחינות הבגרות:

1. שאלון 034281 - המתווה הישן בהיקף של 80% ימשיך גם בשנת תשפ"ז [לנבחני משנה ואקסטרניים בלבד](#) (מועדי חורף וקיץ תשפ"ז).

2. שאלון 034282 - אקסטרניים ובחני משנה שרוצים להשלים או לשפר ציון במטלת ביצוע, צריכים להיבחן בבחינה חיצונית בהיקף של 20% (ממיר מטלת הביצוע). שאלון זה ימשיך בשנת תשפ"ז לנבחני משנה ואקסטרניים בלבד (מועדי חורף וקיץ תשפ"ז).

3. משנה"ל תשפ"ח אקסטרניים ובחני משנה ייגשו לשאלונים חדשים:

- א. שאלון 034271 – בהיקף של 70%.
- ב. שאלון 034262 - אקסטרניים ובחני משנה שרוצים להשלים או לשפר ציון במטלת ביצוע, צריכים להיבחן בבחינה חיצונית נוספת שמשקלה 30% סמל שאלון 34262. (בחינה זו ממירה גם את שאלון 34282 - שהייתה בעבר 20%).

למידע על בחינות במסלול האקסטרני וחומר הלימוד

- נבחני משנה שיש להם אחד מרכיבי הציון מהעבר (מבחן 80% או מטלת ביצוע 20%), יידרשו להשלים רק את החלק החסר ו/או לחזור רק על השאלון שאותו הם רוצים לשפר.
- תלמידים אקסטרניים ובחני משנה שהנם עולים חדשים – ראו לעיל.

לשאלות ולסיוע בנוגע לתלמידים אקסטרניים ובחני משנה ניתן לפנות לרועי צמיר hazamirim@gmail.com

1.2.4 פדגוגיה דיגיטלית, למידה דיגיטלית, מיומנויות ושילוב בינה מלאכותית

תמורות טכנולוגיות משנות את הדרך שבה אנו חיים, ובכלל זה את חיינו האזרחיים. המרחבים הדיגיטליים והבינה המלאכותית הם בין הגורמים המשפיעים על מוסדות חברתיים, על התרבות הפוליטית, על הלכידות החברתית, ועל איכות השיח הציבורי. טכנולוגיות שונות מאפשרות פתיחות, סקרנות, גילוי והתדיינות פוריה, אך גם מעצימות קיטוב חברתי, הטעיה, הקצנה והסתגרות בתיבות תהודה. הוראת האזרחות צריכה להתייחס גם לשאלות אלה מתוך הבנה שהן חלק מחיינו ושהן משפיעות על עולמם של תלמידינו.

בשנת הלימודים תשפ"ז יושם דגש על שילוב מושכל ומדורג של למידה דיגיטלית, פדגוגיה דיגיטלית וכלי בינה מלאכותית בהוראת האזרחות. כלים אלה ישמשו כאמצעי להעמקת ההוראה, הלמידה וההערכה, לגיוון דרכי הלמידה, להתאמה לצורכי הלומדים ולקידום לומד עצמאי, חוקר, שיתופי וביקורתי.

מומלץ לשלב ברצף הדו שנתי יחידות הוראה מתוקשבות, סביבות למידה דיגיטליות, משימות מקוונות, תרגול א-סינכרוני, כלים שיתופיים וכלי הערכה דיגיטליים, תוך שמירה על מרכזיות המורה כמוביל פדגוגי. שילוב כלי בינה מלאכותית ייעשה באופן אחראי ומבוקר, בכלים מאושרים בלבד, לצורכי תכנון הוראה, יצירת חומרי למידה, מתן משוב וניתוח נתוני הערכה.

לנוחיותכם, מגוון פעילויות וחומרי הוראה במרחב הפדגוגי באזרחות.

יישום כל כלי דיגיטלי ייעשה תוך הקפדה אתית על פרטיות ואבטחת מידע, אמינות, שקיפות, אחריותיות, שימוש הוגן ואקלים דיגיטלי בטוח ומכבד, בהתאם להנחיות משרד החינוך לשימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת.

הנתיב הדיגיטלי באזרחות: "בשביל ישראל"

"בשביל ישראל" - ממיר בגרות דיגיטלי באזרחות. סמל שאלון- 034257

בואו להיות בין מובילי למידה חדשנית ופדגוגיה ייחודית, המנצלות את מהפכת המידע לכדי יצירת חווית למידה מעמיקה ומהנה, והתמודדות עם אתגרי המאה העשרים ואחת - תכנית "בשביל ישראל".

בתוכנית "בשביל ישראל" מתבצעת הוראה ולמידה בהתאם לתוכנית הלימודים באזרחות, תוך אימוץ גישה חדשנית ומבוססת טכנולוגיה. התוכנית ממנפת כלים דיגיטליים ליצירת חווית למידה עשירה ודינמית. באמצעות שילוב מושכל של טכנולוגיות הוראה, התוכנית מעודדת למידה עצמאית, חקירה אינטרקטיואלית ועיסוק מעמיק בערכים אזרחיים, תוך חיזוק הקשר האישי בין המורה לתלמיד.

בשנה"ל תשפ"ז – מועד בחינת הבגרות: משימת סוף הקורס יתקיים ביום ב' כ"ו בניסן 3/5/27.

הגשת המועמדות לתוכנית תתבצע באמצעות הקול הקורא לשנת הלימודים תשפ"ח, אשר יפורסם בהמשך.

ההשתתפות בתכנית "בשביל ישראל" תלויה בעמידה בתנאים שיפורטו בקול קורא, ביניהם **השתתפות בהשתלמות בת יומיים** במרכז הארץ במועדים: ימים שני ושלישי ט"ז-י"ז סיון תשפ"ז 21-22/6/27.

לפרטים נוספים ניתן לפנות למדריכות:

רוית רז razavit@gmail.com

אריאלה שמשון ariela1701@gmail.com

הקניית מיומנויות

מטרת החינוך בישראל היא טיפוח לומד בעל תשתית רחבה של ידע, מיומנויות וערכים, שיאפשרו לו להתפתח כאדם משביל, למצות את סגולותיו ולתרום לחברה. ברוח זו, תפיסת הלמידה המתחדשת 2030 מגדירה את המיומנויות החיוניות לעיצוב דמות הבוגר בעולם משתנה.

בשנת הלימודים הקרובה, יינתן דגש מערכתי על פיתוחן של המיומנויות הבאות:

- אוריינות לשונית וטקסטואלית: המהווה את מסד הנתונים ואת הבסיס להוראת האזרחות.
- חשיבה ביקורתית: חיונית לצמיחתם של בוגרים עצמאיים, המסוגלים לנסח טיעון מנומק, להשוות שיפוט, לחוות דעה מבוססת ולקבל החלטות מושכלות.
- חשיבה יצירתית: כלי לפיתוח גמישות מחשבתית, סקרנות אינטלקטואלית ומקוריות, המאפשרות לתלמיד למצוא קול ייחודי בתהליך הלמידה.
- אוריינות מידע: מסייעת לתלמידינו להתמודד עם הצפת המידע המאפיינת את עידננו - לאתר מקורות, להעריך את מהימנותם ולהציג ידע באופן בהיר, חוקי והוגן.
- אוריינות דיגיטלית: מאפשרת ניווט מושכל בסביבות טכנולוגיות משתנות, איתור מידע איכותי, והתנהלות אחראית, מכבדת ואתית במרחבי הרשת.

לצד מיומנויות אלה נמשיך לפתח את מיומנויות החשיבה האזרחית. [קישור למרחב המיומנויות באתר מפמ"ר](#).

1.2.5 תוכנית נש"ף (נתיב שותפי פיתוח) באזרחות

תוכנית נש"ף באזרחות (נתיב שותפי פיתוח) – סמל שאלון: 034258, מזמינה את בתי הספר לפתח תוכנית הוראה, למידה והערכה חדשנית וייחודית, המבוססת על תוכנית הלימודים באזרחות ועל עקרונות של למידה משמעותית, חקר, חדשנות והערכה מגוונת. התוכנית מאפשרת לבתי הספר לעצב מסלול לימודים לבגרות, המשקף את תפיסתם הפדגוגית, את מאפייני קהילתם ואת חזונם החינוכי, תוך שמירה על הלימה מלאה לתוכנית הלימודים הארצית, לסטנדרטים הדיסציפלינריים של תחום הדעת ולהנחיות משרד החינוך.

התוכנית נשענת על הידע והניסיון שנצברו במסגרת תוכניות תמ"ר וחלוצי הערכה, ומקדמת פדגוגיה חדשנית באמצעות פיתוח דרכי הוראה, למידה והערכה המותאמות לאתגרי המאה ה-21. במסגרת זו מושם דגש על שילוב מושכל של טכנולוגיות בינה מלאכותית (AI) בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה, לשם פיתוח חשיבה ביקורתית ויצירתית, אוריינות בינה מלאכותית ואוריינות דיגיטלית, לצד שימוש אתי, אחראי ומושכל בטכנולוגיה.

התוכנית הבית-ספרית, לאחר אישורה על ידי הפיקוח, תופעל בשני מחזורי למידה ואישור תקף לשני מחזורים אלה בלבד. בתום תקופת המחזור הראשון תיערך בקרה ע"י הפיקוח. בתום שני מחזורי הלמידה, יש להגיש בקשה חדשה, כפי שמפורט בקול הקורא. צוות המורים מחויב להשתתף בתהליכי ליווי והדרכה מקצועיים, בפיתוח מקצועי ייעודי, בהטמעת בינה מלאכותית בהתאם למדיניות משרד החינוך, בהגשת דוחות בקרה ובעמידה בכלל הנחיות ודרישות הפיקוח לאורך תקופת הפעלת התוכנית.

פרטים נוספים על מסלול נש"ף זמינים בפורטל עובדי הוראה – המרחב הפדגוגי, נתיב שותפי פיתוח – נש"ף:

לשנה"ל תשפ"ז – הסתיים הליך ההגשה ואישור לתכניות חדשות.

הגשת המועמדות לתוכנית תתבצע באמצעות הקול הקורא לשנת הלימודים תשפ"ח, אשר יפורסם בהמשך.

להתייעצות ולקבלת מידע נוסף ניתן לפנות למדריכי נש"ף באזרחות:

תמיר לוי סבג : levyt10@walla.com

מיכל מצנר : michalb1101@gmail.com

סמר אמרה : smramara@gmail.com

1.2.6 כתיבת עבודות גמר באזרחות 5 יח"ל

עבודת הגמר באזרחות היא עבודת מחקר בהיקף של 5 יח"ל, המאפשרת לתלמידים למידה עצמאית, מעמיקה ומשמעותית. במסגרת התהליך התלמידים מפתחים מיומנויות מחקר, חשיבה ביקורתית, כתיבה אקדמית והתמודדות עם סוגיות אזרחיות, תוך מתן ביטוי לתחומי העניין, לכישוריהם ולחזקוניהם האישיות.

בתי ספר המבקשים להגיש תלמידים למסלול זה נדרשים ליידע את התלמידים על האפשרות לכתיבת עבודת גמר ולהבטיח כי רכז עבודות הגמר בבית הספר מכיר את כלל הנהלים וההנחיות הרלוונטיים. בכלל זה, יש לפעול בהתאם להנחיות הכלליות המפורסמות בפורטל עבודות הגמר ובמידעון עבודות הגמר לשנת תשפ"ז, וכן בהתאם להנחיות הייחודיות של תחום הדעת אזרחות. מאחר שההנחיות עשויות להתעדכן מעת לעת, מומלץ לעקוב אחר הפרסומים במהלך שנת הלימודים. יודגש כי האחריות להגשת התלמידים לבחינת הבגרות במסלול עבודת הגמר מוטלת על בית הספר בלבד, גם כאשר התלמיד משתתף בתוכנית חיצונית המלווה כתיבת עבודות גמר.

החל משנת הלימודים תשפ"ו נוספה פרזנטציה כמרכיב חובה בהערכה החיצונית של עבודת הגמר. דרישה זו חלה על כל התלמידים שהצעת המחקר שלהם אושרה משנת תשפ"ה ואילך. הפרזנטציה מתקיימת בפני שני מעריכים, ומטרתה להעריך את שליטת התלמיד בעבודתו, את יכולתו להציג את עיקרי המחקר באופן בהיר ותמציתי, להשתמש באמצעי המחשה באופן מושכל ולהציג טיעון רציף ומבוסס. הפרזנטציה מהווה מרכיב נפרד ואינה מחליפה את שיחת ההגנה על העבודה.

משקל רכיבי ההערכה החיצונית:

הערכת העבודה הכתובה – 60%

פרזנטציה – 20%

שיחת ההגנה – 20%

למידע נוסף:

[אתר הפיקוח על עבודות הגמר](#)

[הנחיות לכתובת הצעת מחקר לעבודת גמר באזרחות ומחוננים](#)

[מידעון עבודות הגמר](#) לשנת תשפ"ז.

לפרטים נוספים: תמיר לוי סבג levyt10@walla.com

1.2.7 הרחבה/ הגבר 5 יח"ל באזרחות

הרחבת לימודי האזרחות – מסלול הגבר: ניתן להרחיב את לימודי החובה באזרחות ל-5 יחידות לימוד במסגרת מגמת הגבר באזרחות. הלימודים במסלול זה מעמיקים את החינוך לאזרחות ומעודדים הנהגה צעירה המבוססת על ערכים, מעורבות ואחריות. תוכני ההוראה מטפחים חשיבה ביקורתית, רגישות חברתית ומחויבות ציבורית.

החל משנת הלימודים תשפ"ז, תלמידי שכבת י' ישתלבו בתוכנית לימודים מעודכנת בהגבר אזרחות. תוכנית זו תכלול בחינה חיצונית בהיקף של 70% מהציון הסופי (3 יחידות לימוד), ועבודת מיזם בהיקף של 30% מהציון.

תלמידי שכבות י"א וי"ב בשנת הלימודים תשפ"ז ימשיכו במתכונת הלימודים הקיימת.

לפרטים ולאישור פתיחת מגמת הגבר - ניתן לפנות למדריכה הארצית המרכזת נושא זה:

אלישבע כהן e7cohen@gmail.com

1.2.8 מגמת ממש"ל – מגמת הגבר השלמה ל-5

יח"ל באזרחות

מגמת ממש"ל: מנהיגות מחוללת שינוי לישראל - מגמה חווייתית וחדשנית להטמעת אתוס השירות הציבורי בקרב

בני נוער. מטרת התכנית לטפח בוגרות ובוגרים בעלי זהות אזרחית מגובשת, ידע אזרחי רחב ובהבנה מערכתית של מוסדות המדינה והשירות הציבורי בישראל; בוגרים המורגלים בחשיבה ערכית וביקורתית ובשיקול דעת, ורואים בשירות הציבורי אפיק הגשמה ראוי, מרחב של

עשייה, השפעה, תרומה ושליחות אזרחית וערכית, מתוך הזדהות עם מדינת ישראל וערכי היסוד שלה, ומחויבות לטובת הכלל ולשיפור איכות השירות לאזרח.

הקבלה מותנית בתהליך מיון קפדני ובהמלצת הצוות החינוכי.

לפרטים מלאים על התוכנית, תנאי הסף וטפסי ההרשמה:

<https://atudot-mimshal.bluedot.co.il>

לשאלות נוספות: Atudot@education.gov.il

ניתן לפנות לרועי צמיר hazamirim@gmail.com

2. תל"פ – תוכנות לניהול פדגוגי

החל משנת הלימודים תשפ"ז, כל מורה יתבקש להזין בתוכנת הניהול הפדגוגי הבית-ספרית (משו"ב או Smart School) את נושא הלימוד שנלמד בכל שיעור.

מהלך זה יבוצע כחלק מהמאמץ לשפר את תהליכי התכנון, ההוראה וההערכה בתחומי הדעת השונים הנלמדים בכיתה א' ועד י"ב. תיעוד ההתקדמות בתוכנית הלימודים בתל"פ מהווה כלי מרכזי בניהול פדגוגי אפקטיבי. עדכון שוטף של נושאי הלימוד והמיומנויות שנלמדו בכל שיעור, מתוך רשימה המבוססת על תוכנית הלימודים ועדכונים המפורסמים בחוזרי מפמ"ר ובמפגשי הפיתוח המקצועי הדיסציפלינארי, מאפשר למורה לנהל מעקב רציף ומסודר אחר ההתקדמות הכיתתית, לזהות פערים, ולהתאים את ההוראה לצרכים המשתנים של התלמידים. בנוסף, התיעוד מאפשר שקיפות פדגוגית ושיתוף בין צוותי ההוראה, ומסייע בקבלת החלטות מושכלות על סמך תמונת מצב עדכנית ואחידה.

3. פיתוח מקצועי

3.1 פיתוח מקצועי - השתלמויות

במהלך השנה יתקיימו מספר מסלולים לפיתוח מקצועי:

1. השתלמויות מפמ"ר

2. הכוורת

1. **השתלמויות מפמ"ר** - השתלמויות מקוונות דרך מרכזי הפסג"ה – פרטים יתפרסמו בהמשך.

2. **הכוורת** - הכוורת היא אתר לפיתוח מקצועי איכותי בהכוונה עצמית הכולל מאות יחידות של פיתוח מקצועי במנות קטנות (לרוב 3 שעות אקדמיות ליחידה). בכוורת תוכלו להרכיב לעצמכם השתלמות של 30 שעות לפי הצרכים המקצועיים והרצונות האישיים שלכם וללמוד אותה בקצב שלכם (עם מלווה למידה מטעם הכוורת). את ההשתלמות שהרכבתם אפשר יהיה ללמוד בכל זמן ומכל מקום. בתשפ"ז תוכלו למצוא בכוורת יחידות רבות באזרחות ועשרות יחידות העוסקות בהקניית מיומנויות הרלוונטיות למתווה הבגרות הגמישה.

[לכניסה לסביבת הכוורת במרחב הפדגוגי אזרחות.](#)

מומלץ להתעדכן בנושא ההשתלמויות ובכל נושא אחר באחת מהאפשרויות הבאות: המדריך הבית ספרי, בקבוצת הפייסבוק ובאחת מקבוצות הווטסאפ השקטות שלנו.

3.2 רישיון הוראה

רישיון ההוראה הוא שמתיר למורה לעסוק במקצוע ההוראה במערכת החינוך בישראל. קיימים מספר תנאים למתן רישיון הוראה באזרחות המפורטים בחוזר מנכ"ל [ובמרחב הפדגוגי](#). לשאלות נוספות אפשר לפנות לגב' מירב פירו-יצחק (הממונה על הרישיונות בכל תחומי הדעת) - תחום תנועת עובדי הוראה רישוי והסמכה, טלפון: 0733935101 דוא"ל: meravpi@education.gov.il

4. צוות ההדרכה

לרשותכם מערך הדרכה. הרשימה ופרטי ההתקשרות יעודכנו במהלך הקיץ באתר המפמ"ר. כאמור, בתשפ"ז אין צורך להזמין מדריכי חט"ע באמצעות מערכת הגפ"ן והשירות יינתן על ידינו לכלל בתי הספר.

5. פייסבוק

ההצטרפות לקבוצת הפייסבוק שלנו: '**מורים לאזרחות - חטיבה עליונה**' מיועדת למורי אזרחות בלבד, ומותנית בהזדהות מלאה: שם מלא של המורה, שם בית הספר, שם רכז מקצוע האזרחות, שם המדריך הבית ספרי. רק לאחר אימות הפרטים – תאושר בקשת ההצטרפות. הקבוצה מהווה במה פעילה ושוקקת חיים לדיונים מקצועיים, שיתוף חומרי למידה, העברת מידע ועדכון שוטף, כולל תקשורת בין המורים לבין עצמם ובינם לבין הח"מ.

6. מעריכי בגרות

מעריך או בוחן המבקש להירשם למאגר המעריכים של בחינות הבגרות מוזמן להיכנס למערכת מרב"ד באמצעות [הקישור](#). מעריך שלא קיבל מענה במערכת לאחר חודשיים – ניתן לפנות לרונית בלום ronblu83@gmail.com

מאחלת למחנכי האזרחות ומובילי דור המחר עשייה ברוכה,

ד"ר יעל רויטמן-דוקוב
מפמ"ר אזרחות
וצוות ההדרכה

העתקים:

ד"ר טלי יניב, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית
מר יובל אוליבסטון, סגן יו"ר המזכירות הפדגוגית ומנהל אגף א' לפיתוח מקצועי
גב' עינת אוחיון, מנהלת אגף מורשת, חברה ורוח
מר דויד גל, מנהל אגף הבחינות
גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך עי"ס
הרב יוני סמואל, ראש מינהל החמ"ד
גב' שירין חאפי נאטור, מנהלת אגף החינוך לערבים
גב' איה חיראדין, ממונה על החינוך הדרוזי